

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 16Co/46/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1620203050
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 03. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ivana Štíftová
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2024:1620203050.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Ivany Štíftovej a sudcov JUDr. Romana Majerského a Mgr. Daniely Drnákovej v spore žalobcov: X/ N. Š., T. XX.X.XXXX, N. Y. X, I., X/ F. B., T. X.X.XXXX, G. XX, M., X/ K. X., T. XX.X.XXXX, N. Y.Á. XA, I., X/ N. C., T. XX.XX.XXXX, N. Y. X, I., X/ J. R., T. XX.XX.XXXX, N. Y. X, I., žalobcovia 1/ až 5/ zastúpení advokátkou JUDr. Martou Vícenovou, Záhorácka 15B, Malacky, proti žalovaným: X/ J. Y., T. X.X.XXXX, Y. XX, zastúpenej advokátom JUDr. Petrom Schmidlom, Borský Svätý Jur 774, X/ I. N., T. XX.XX.XXXX, C. XX, I., 3/ KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, Štefanovičová 4, Bratislava, IČO: 00 585 441, zastúpeného advokátom JUDr. Felixom Neupauerom, Dvořákovo nábrežie 8/A, Bratislava, o náhradu nemajetkovej ujmy, na odvolanie žalovaného 3/ proti rozsudku Okresného súdu Malacky č. k. 32C/131/2020-143, zo dňa 15.12.2022, takto

rozhodol:

I. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých vyhovujúcich výrokoch týkajúcich sa nároku žalobcov 2/ až 5/ na náhradu nemajetkovej ujmy (výrok II. až V.) a v závislom výroku o trovách konania (výrok VIII.) vo vzťahu k žalovanému 3/ potvrdzuje.

II. Rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom vyhovujúcom výroku týkajúcom sa nároku žalobcu 1/ na náhradu nemajetkovej ujmy (výrok I.) a náhradu škody (výrok VI.) a v závislom výroku o trovách konania (výrok IX.) vo vzťahu k žalovanému 3/ potvrdzuje.

III. Žalobcom 1/ až 5/ priznáva proti žalovanému 3/ plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie uložil žalovaným 1/, 2/ a 3/ povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ náhradu nemajetkovej ujmy v sume 20.000 eur s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká povinnosť ostatných žalovaných plniť v rozsahu poskytnutého plnenia; žalovaným 1/, 2/ a 3/ uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 2/, 3/ a 5/ náhradu nemajetkovej ujmy 8.000 eur s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká povinnosť ostatných žalovaných plniť v rozsahu poskytnutého plnenia; žalovaným 1/, 2/ a 3/ uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 4/ náhradu nemajetkovej ujmy 9.000 eur s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká povinnosť ostatných žalovaných plniť v rozsahu poskytnutého plnenia; žalovaným 1/, 2/ a 3/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 663,88 eura s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká povinnosť ostatných žalovaných plniť v rozsahu poskytnutého plnenia; vo zvyšnom rozsahu žalobu zamietol. Žalobkyniam 2/ až 5/ priznal voči žalovaným 1/, 2/ a 3/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká povinnosť ostatných žalovaných plniť v rozsahu poskytnutého plnenia. Vo vzťahu medzi žalobcom 1/ a žalovanými 1/ až 3/ žiadnemu nepriznal právo na náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že žalobou doručanou súdu

15.12.2020 sa žalobcovia 1/ až 5/ domáhali voči žalovaným 1/ až 3/ zaplata nájhrady nemajetkovej ujmy vo výške 40.000 eur pre žalobcu 2/ a po 20.000 eur pre každú zo žalobkýň 2/ až 5/, a to titulom neoprávneného zásahu do ich osobnostných práv formou náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, na tom skutkovom základe, že J. Š., nar. X.X.XXXX, T. H. N.. Y. XXX, I. (ďalej len „poručiiteľka“) zomrela 11.10.2019 na následky zranenia, ktoré utrpela pri dopravnej nehode spôsobenej žalovanou 1/ dňa 9.9.2019. Žalobcovia sú zákonní dedičia po poručiiteľke, žalobca 1/ bol jej manželom, žalobkyne 2/ až 5/ boli jej deťmi. Žalobcovia sú teda osobami blízkymi podľa § 116 Občianskeho zákonníka. Pasívna vecná legitímácia žalovanej 1/ je daná ako zodpovednosť vodiča, ktorý nie je prevádzkovateľom vozidla, za škodu spôsobenú motorovým vozidlom, ktoré v čase nehody viedla, a to podľa § 420 Občianskeho zákonníka. Podmienkou zodpovednosti vodiča za škodu je okrem zavinenia i protiprávne konanie vodiča spočívajúce v porušení pravidiel cestnej premávky. Táto skutočnosť je daná výsledkom trestného konania vedeného na Okresnom súde Malacky pod sp. zn. 1T/85/2020. Pasívna legitímácia žalovaného 2/ je daná ako zodpovednosť prevádzateľa dopravného prostriedku a má povahu objektívnej zodpovednosti, preto podmienkou vzniku tejto objektívnej zodpovednosti nie je protiprávny úkon osoby, ktorá za škodu zodpovedá, ani jej zavinenie. Objektívna zodpovednosť prevádzateľa subsumuje všetky škodové udalosti, ktorých príčinou bola prevádzka dopravného prostriedku, a to bez ohľadu na to, či príčinou bola nebezpečnosť a povaha samotnej prevádzky alebo ľudský činiteľ. Prevádzateľ dopravného prostriedku zodpovedá za škodu objektívne podľa § 427 a nasl. Občianskeho zákonníka, pričom nie je vylúčená súbežná (solidárna) zodpovednosť vodiča tohto dopravného prostriedku podľa § 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Pasívna legitímácia žalovaného 3/ vyplýva z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla podľa § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. (ďalej tiež len „Zákon o PZP“) s poukazom na závery Ústavného súdu SR v náleze III. ÚS/666/2016 a na rozsudok SDEÚ C-22/2012 (Haasová). Škodová udalosť bola žalovanému 3/ riadne oznámená žalovaným 2/. Dňa 9.9.2019 v čase o 6,50 hod. viedla žalovaná 1/ osobné motorové vozidlo M. U. s ev. č. I., ktorého vlastníkom a prevádzkovateľom je žalovaný 2/. Pri vedení vozidla v Malackách po ulici I. T. D. G. po G. O. zo sídliska N. do centra k svetelnej križovatke sa plne nevenovala vedeniu motorového vozidla a nesledovala situáciu v cestnej premávke, čím porušila § 4 ods. 1 písm. f) a § 137 ods. 1, ods. 2 písm. c) zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke, na priechode pre chodcov nedala prednosť chodkyňi J. Š., ktorá prechádzala po vyznačenom neriadennom priechode pre chodcov zľava doprava. V dôsledku toho žalovaná 1/ narazila vozidlom do poručiiteľky, ktorá v dôsledku nárazu utrpela zlomeniny kostí panvy, zlomeninu oblúka piateho drierového stavca, vykĺbenie pravého ramena a dvojnásobnú zlomeninu ľavej píšťaly s rozsiahlymi krvnými výronmi v okolí aj podliatinami vo viacerých oblastiach tela, na následky ktorých zranení poručiiteľka dňa 11.10.2019 v nemocnici zomrela. K jej smrti prišlo v príčinnej súvislosti s poraneniami, ktoré utrpela pri opísanej dopravnej nehode. Poranenia, ktoré utrpela poručiiteľka pôsobili ako celok pri chorobných zmenách organizmu. Podľa znalcov nie je možné jednoznačne určiť, ktoré zo zistených poranení je smrteľné samo o sebe. Voči vodičke bolo vedené trestné konanie na Okresnom súde v Malackách pod sp. zn. 1T/85/2020. Spoločným znaleckým posudkom I.. S. D. C.. Z. S.. I.. N. Š., X., I., spracovaným vo veci úmrtia poručiiteľky bolo odpovedané na otázku, aká bola bezprostredná príčina smrti poručiiteľky, pričom bolo konštatované, že bola v príčinnej súvislosti s poraneniami, ktoré táto utrpela pri dopravnej nehode. Pri zrážke utrpela poranenia hlavy, trupu, horných a dolných končatín. Bezprostrednou príčinou smrti bol obojstranný zápal pľúc v dôsledku dlhodobého pripútania na lôžko po viacerých poraneniach - zlomených kostiach panvy, zlomenine oblúka piateho drierového stavca, vykĺbení pravého ramena a dvojnásobnej zlomenine ľavej píšťaly s rozsiahlymi krvnými výronmi a podliatinami. Poručiiteľka bola v čase smrti starobná dôchodkyňa. Žila v spoločnej domácnosti s manželom - žalobcom 1/. Manželmi boli od roku 1966, teda viac ako 54 rokov a vychovali štyri dcéry. Žalobca bol na svoju manželku mimoriadne citovo naviazaný. Ich manželstvo bolo po celú dobu harmonické, žili jeden pre druhého a pre svoje deti, vnúčatá a pravnúčatá. Spájala ich kresťanská viera, dopravná nehoda sa stala práve na ceste do kostola. Boli vzornými a aktívnymi farníkmi malackej farnosti. Boli si v dôchodkovom veku oporou pri domácich prácach, prácach v záhrade, pri starostlivosti o zdravie, trávilu spolu všetok čas. Po smrti manželky je žalobca 1/ v ťažkom duševnom stave, navštívil i psychiatra, ktorý mu odporučil nebyť sám a uviedol, že si zlepšenie bude vyžadovať veľa času, nepredpísal mu medikamentóznú liečbu. Žalobkyne 2/ až 5/ sa preto snažia, aby so žalobcom 1/ vždy bol niekto z rodiny, aby nebol sám. Žalobkyňa 2/ je najstaršou dcérou poručiiteľky a žalobcu 1/. S manželom a pôvodne i s ich troma deťmi žije v obci M.. Po odchode detí z domácnosti sa takmer obdeň vracala do domácnosti svojich rodičov, aby im bola oporou po stránke fyzickej a v domácich prácach, ale i po stránke psychickej. Rodičia boli radi, keď prišla, rozprávala sa s nimi, informovala ich o deťom a vnúčatách, na ktoré boli pyšní. Spoločne trávené chvíle všetci milovali. Takisto sa k rodičom správali ostatné žalobkyne. Žalobkyne 3/ až 5/ žijú v susedstve svojich rodičov, takže s nimi boli v

dennom kontakte. Ich vzťahy boli veľmi blízke. Žalobkyňa 4/ žije s otcom v spoločnej domácnosti aj s jej dcérou a prevzala na seba hlavne starostlivosť o domácnosť. Žalobkyne 2/ až 5/ sú zamestnané a majú dospelé deti s výnimkou žalobkyne 5/, ktorá má 14-ročnú dcéru. Organizujú si navzájom čas tak, aby žalobca 5/ bol sám čo najmenej. Snažia sa mu zamestnať myseľ, aby trpel stratou svojej milovanej manželky čo najmenej. Chodia s ním pravidelne na prechádzky. Žalobca 1/ denne navštevuje hrob svojej manželky, uzavrel sa do seba a odmieta akékoľvek iné aktivity okrem rodiny. Každá zo žalobkýň musí v súčasnosti odsunúť svoj osobný život. Žalobcovia ďalej v žalobe uviedli, že spôsobenie úmrtia člena rodiny je neoprávneným zásahom do súkromia členov rodiny. Primeraným zadosťučinením je aj náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pri úmrtí blízkej osoby existuje ujma sociálna, morálna, citová, vzťahy v rodinnom živote sú nedovoleným spôsobom narušené. Pozostalá rodina utrpela citovú ujmu vo forme šoku, smútku za stratou blízkej osoby, stratou jej spoločnosti. Všeobecne za najviac postihnutú osobu sa považuje pozostalý manžel. I keď finančné prostriedky nenahradia stratu blízkeho človeka, môžu zmierniť aspoň následky spôsobenej krivdy aj materiálne. Žalovaná 1/ so smútiacou rodinou neprejavila spolupatričnosť. S poukazom na §§ 11 a 13 Občianskeho zákonníka preto žiadajú náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Žalovaných žiadajú zaviazat' na úhradu spoločne s tým, že plnením jedného z nich zanikne povinnosť ostatných žalovaných v rozsahu poskytnutého plnenia.

2. Podaním doručeným súdu 10.3.2021 si žalobca 1/ uplatnil tiež nárok na zaplatenie 4.609 eur titulom náhrady nákladov spojených so zabezpečením pomníka poručiťky. Táto suma bola uhradená zhotoviteľovi I. C. - Y. na základe faktúry č. XXXXXXXX zo dňa 7.10.2020.

3. Uznesením č. k. 32C/131/2020-107 zo dňa 9.5.2022 pripustil súd prvej inštancie zmenu žaloby tak, že sa do nej doplnil nasledovný výrok: „Žalovaní 1/, 2/ a 3/ sú povinní zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 4.609 eur v lehote do 15 dní od právoplatnosti rozsudku.“ Predmetné uznesenie bolo vyhlásené na pojednávaní 9.5.2022, ktorého sa však nezúčastnil žalovaný 2/. Z tohto dôvodu bolo uznesenie vyhotovené písomne a žalovanému 2/ doručené.

4. Pokiaľ ide o stručný obsah napadnutého rozhodnutia (§ 393 ods. 2 C. s. p.), súd prvej inštancie posúdiac vec po právnej stránke podľa § 11, § 13 ods. 1 ods. 3, § 16, § 420 ods. 1, § 427 ods. 1, ods. 2, § 449 ods. 2 a 3, § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka, § 2 ods. 2 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., § 4 ods. 1, ods. 2, ods. 4, § 15 ods. 1, ods. 2 Zákona o PZP, po vykonanom dokazovaní s prihladnutím na doručené a prednesené vyjadrenia strán mal preukázať, že 9.9.2019 došlo k dopravnej nehode, pri ktorej bola usmrtená manželka žalobcu 1/ a matka žalobkýň 2/ až 5/ J. Š., T. X.X.XXXX. Dopravnú nehodu žalobca 1/ videl na vlastné oči, keďže v jej čase kráčal za ňou. Vinníkom dopravnej nehody bola žalovaná 1/ ako vodička vedeného motorového vozidla s J. I.-XXXEB, ktorá bola trestným rozkazom Okresného súdu Malacky sp. zn. 1T/85/2020 uznaná vinnou z prečinu usmrtienia podľa § 149 ods. 1, ods. 2 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. h) Trestného zákona, za čo jej bol uložený trest odňatia slobody v trvaní dva roky, a to s podmieneným odkladom so skúšobnou dobou štyri roky. Zároveň jej bol uložený trest zákazu činnosti riadenia motorových vozidiel akéhokoľvek druhu vo výmere päť rokov. Vozidlo M. U. s J. I.-XXXEB bolo v čase spôsobenia dopravnej nehody poistené u žalovaného 3/ a jeho vlastníkom a držiteľom bol žalovaný 2/. Tieto skutočnosti neboli medzi stranami sporné. Žalobcovia si podanou žalobou uplatnili voči žalovaným nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, žalobca 1/ žiadal priznať okrem toho aj nárok na náhradu nákladov na zriadenie pomníka (náhrobku) pre poručiťku.

5. V prípade uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej zásahom do práva na ochranu osobnosti žalobcov, bolo nevyhnutné posúdiť, či vyššie popísaným konaním žalovanej 1/ skutočne došlo k zásahu do osobnosti žalobcov, či im v dôsledku toho vznikol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch a ak áno, v akej výške. Žalovaná 1/ namietala nedostatok svojej pasívnej vecnej legitímácie s tým, že správne mal byť podľa nej nárok uplatnený len voči žalovanému 3/ ako poisťovní. Žalovaný 3/ tiež namietol nedostatok svojej pasívnej vecnej legitímácie, keďže podľa neho nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla nie je škodou pre účely Zákona o PZP. Namietol tiež, že nemajetková ujma nie je v priamej príčinnej súvislosti s dopravnou nehodou z 9.9.2019.

6. Ohľadom uplatneného nároku žalobcu 1/ na náhradu škody vo výške 4.609 eur titulom náhrady nákladov na zriadenie pomníka poručiťke, medzi stranami nebolo sporné, že žalobca 1/ tieto náklady skutočne vynaložil, pričom pomník bol obstaraný na dvojhrobové miesto. Žalovaná 1/ však namietala

svoju pasívnu legitímáciu, keď opätovne uvádzala, že nárok mal byť uplatnený len voči žalovanému 3/ ako poisťovateľovi. Žalovaný 3/ namietal, že náklady na pomník sa hradia len do výšky upravenej v § 2 ods. 2 nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z. z., t. j. 663,88 eura.

7. V prvom rade súd prvej inštancie skúmal uplatnený nárok žalobcu 1/ na náhradu škody, pričom medzi stranami nebolo sporné, že žalovaná 1/ ako vodič motorového vozidla, ktorého prevádzkovateľom bol žalovaný 2/ zavinila dopravnú nehodu, pri ktorej došlo k usmrteniu poručiťky. Žalovaný 2/ ako fyzická osoba vykonávajúca dopravu zodpovedá za škodu, ktorá bola vyvolaná osobitnou povahou tejto prevádzky. Ide o objektívnu zodpovednosť, ktorej základom je škoda vyvolaná zvláštnou povahou prevádzky dopravného prostriedku, teda zvlášť kvalifikovaná udalosť, nie zavinené porušenie povinností prevádzkateľa. Predpokladmi vzniku tejto zodpovednosti sú 1. škoda, 2. zvláštna povaha danej prevádzky a 3. príčinná súvislosť medzi nimi. Žalovaná 1/ zas zodpovedá ako vodič motorového vozidla v súlade s § 420 Občianskeho zákonníka, kde síce ide o zodpovednosť subjektívnu, avšak jej zavinenie je v tomto prípade jednoznačne preukázané právoplatným trestným rozkazom špecifikovaným vyššie. Vo vzťahu k všeobecnej zodpovednosti podľa § 420 ustanovenie § 427 Občianskeho zákonníka nie je ustanovením špeciálnym, ale obe skutkové podstaty stoja vedľa seba. Z tohto dôvodu sa poškodený môže domáhať náhrady škody voči prevádzkateľovi dopravného prostriedku podľa § 427 na základe objektívneho princípu a proti vodičovi dopravného prostriedku podľa § 420 na základe zodpovednosti založenej na prezumovanom zavinení. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že škoda vznikla žalobcovi 1/ vo výške 4.609 eur, pričom táto skutočnosť nebola žalovanými sporovaná. Škoda vznikla v priamom dôsledku dopravnej nehody vyvolanej prevádzkou dopravného prostriedku žalovaného 2/, ktorá bola zavinená žalovanou 1/ ako vodičkou tohto vozidla, keďže práve v príčinnej súvislosti s touto nehodou J. Š. zomrela (čo je konštatované v právoplatnom trestnom rozkaze i v znaleckom posudku, ktorý je súčasťou pripojeného trestného spisu) a bolo tak nevyhnutné vynaložiť náklady na jej náhrobok. Súd prvej inštancie mal preto nárok žalobcu 1/ na náhradu škody spočívajúcej vo vynaložených nákladoch na pohreb, resp. na zriadenie pomníka, za dôvodný. Po právnej stránke je nárok žalobcu 1/ založený na § 449 ods. 2 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého sa nahrádzajú primerané náklady spojené s pohrebom. Výška náhrady je tu zo zákona obmedzená hľadiskom primeranosti, avšak náhrada nákladov na zriadenie pomníka alebo náhrobnej dosky, ktoré sú súčasťou nákladov na pohreb, je navyše limitovaná maximálnou čiastkou 663,88 eura, stanovenou vykonávacím predpisom (nariadením č. 87/1995 Z. z.), ktorý obmedzuje náhradu za náklady vynaložené na obstaranie takej veci, ktorá - na rozdiel od iných nákladov pohrebu - nie je len jednorazovej povahy v súvislosti s pohrebom zosnulého. Vzhľadom na uvedené súd prvej inštancie priznal žalobcovi 1/ nárok na náhradu nákladov na zriadenie pomníka len vo výške 663,88 eura a vo zvyšku jeho nárok zamietol. Keďže podľa § 15 Zákona o PZP je poškodený oprávnený uplatniť nárok na náhradu škody aj priamo proti poisťovateľovi vozidla a medzi stranami nebolo sporné, že vozidlo, ktorého prevádzkou vznikla škoda, bolo v čase vzniku škodovej udalosti riadne poisťované u žalovaného 3/, zaviazal na náhradu škody všetkých troch žalovaných s tým, že plnením jedného z nich zanikne v rozsahu takeého plnenia povinnosť druhého žalovaného.

8. Následne súd prvej inštancie pristúpil k skúmaniu nároku žalobcov na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Ozrejmil, že ustanovenie § 11 Občianskeho zákonníka, ktoré predstavuje právny základ nároku na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej jednotlivcovi usmrtením jeho blízkej osoby, priznáva každej fyzickej osobe právo na ochranu proti zásahom do osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, jej mena a prejavov osobnej povahy. Ku vzniku občianskoprávných sankcií za nemajetkovú ujmu spôsobenú zásahom do osobnosti fyzickej osoby podľa § 13 Občianskeho zákonníka musí byť ako predpoklad zodpovednosti splnená podmienka existencie zásahu objektívne spôsobilého vyvolať nemajetkovú ujmu spočívajúcu buď v porušení alebo len v ohrození osobnosti fyzickej osoby v jej fyzickej a morálnej integrite. Občiansky zákonník presne nedefinuje pojem zásah a ani výpočet konkrétnych foriem zásahov, ktorými môžu byť dotknuté osobnostné práva osoby. Môže ním byť tak aktívne konanie, ako aj pasívne správanie (zdržanie sa konania alebo jeho opomenutie), ktoré však má v zákone uvedené znaky neoprávnenosti. Neoprávneným zásahom je zásah do osobnosti fyzickej osoby, ktorý je v rozpore s objektívnym právom, t. j. s právnym poriadkom. Ďalej tu musí byť zistená existencia príčinnej súvislosti medzi takýmto neoprávneným zásahom objektívne spôsobilým negatívne zasiahnuť do niektorej z hodnôt tvoriacich fyzickú a morálnu integritu fyzickej osoby a na druhej strane medzi vznikom nemajetkovej ujmy spočívajúcej v porušení alebo ohrození chránených osobnostných práv a dotknutím osobnostnej sféry fyzickej osoby. Nenaplnenie ktoréhokoľvek z týchto predpokladov vylučuje možnosť nástupu sankcií podľa § 13 Občianskeho zákonníka.

9. Ak medzi fyzickými osobami existujú sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, porušením práva na život jednej z nich môže dôjsť k neoprávnenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb. Právo na súkromie totiž zahŕňa aj právo fyzickej osoby vytvoriť a udržiavať vzťahy s inými ľudskými bytosťami, najmä v citovej oblasti tak, aby fyzická osoba mohla rozvíjať a napĺňať vlastnú osobnosť. Protiprávne porušenie týchto vzťahov zo strany iného predstavuje neoprávnený zásah do práva na súkromný a rodinný život. Právnym prostriedkom ochrany proti takémuto zásahu je návrh, ktorým sa fyzická osoba domáha podľa ustanovení o ochrane osobnosti primeraného zadosťučinenia, ktoré môže mať i podobu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. V takomto prípade je daná aktívna legitímácia tomu subjektu, ktorému svedčí existencia kvalifikovaného vzťahu s nebohým, lebo právo na súkromie je jedným zo základných osobnostných práv fyzickej osoby tak, ako to má na mysli aj § 11 Občianskeho zákonníka (uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 1 Co 201/2005, zo dňa 13.10.2005). Rovnako podľa rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 21Co/60/2015, zo dňa 31.3.2016, usmrtenie človeka je vážnym zásahom do súkromia a duševného zdravia blízkych osôb a zakladá právo na náhradu škody na zdraví vo všetkých jej formách vrátane nemajetkovej ujmy, a to s priamym nárokom proti poisťovateľovi.

10. Z vykonaného dokazovania mal súd prvej inštancie za preukázanú existenciu neoprávneného zásahu spočívajúceho v konaní žalovanej 1/, ktorá 9.9.2019 v čase o 06,50 hod. viedla osobné motorové vozidlo zn. M. U., ev. č. I., D.: D., v Malackách po ulici I. T. v smere po G. O. zo sídliska N. do centra k svetelnej križovatke, kde sa plne nevenovala vedeniu vozidla a nesledovala situáciu v cestnej premávke, čím porušila ustanovenie § 4 ods. 1 písm. f) a § 137 ods. 1, ods. 2 písm. c) zákona NR SR č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke, na priechode pre chodcov nedala prednosť chodkyňi poškodenej J. Š., T. X.X.XXXX, bytom I., N.. Y. XXX, ktorá prechádzala po vyznačenom neriadennom priechode pre chodcov zľava doprava (z pohľadu vodičky), v dôsledku čoho s vozidlom narazila do poškodenej, ktorá v dôsledku nárazu utrpela zlomeniny kostí panvy, zlomeninu oblúka piateho driekového stavca, vykĺbenie pravého ramena a dvojnásobnú zlomeninu ľavej píšľavy s rozsiahlymi krvnými výronmi v okolí aj podliatinami vo viacerých oblastiach tela, na následky ktorých zranení poškodená dňa 11.10.2019 v nemocnici zomrela, pričom k jej smrti došlo v príčinnej súvislosti s poraneniami, ktoré utrpela pri dopravnej nehode dňa 9.9.2019.

11. Konanie žalovanej 1/, ktoré je v rovine civilného práva neoprávneným zásahom, súčasne naplnilo znaky trestného činu a žalovaná 1/ bola trestným rozkazom Okresného súdu Malacky č. k. 1T/85/2020 zo dňa 30.9.2020 uznaná za vinnú zo spáchania prečinu usmrtenia. Súd prvej inštancie považoval za nutné uviesť, že trestnoprávna zodpovednosť žalovanej 1/ nevyklučuje aj jej občianskoprávnu zodpovednosť, t. j. skutok, ktorým sa zasiahlo do práva na ochranu osobnosti, môže byť súčasne kvalifikovaný ako trestný čin. Súd pri rozhodovaní vychádzal z vyššie uvedených skutkových zistení a právnych záverov judikovaných v trestnom konaní trestným rozkazom Okresného súdu Malacky č. k. 1T/85/2020-153 zo dňa 30.9.2020, a to v súlade so zásadou viazanosti všeobecného súdu rozsudkom vydaným v trestnom konaní pri rozhodovaní v občianskom súdnom konaní, podľa ktorej je súd trestným rozhodnutím viazaný v prípadoch, v ktorých sa zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu zhodujú s okolnosťami relevantnými, resp. podstatnými pre rozhodnutie v občianskoprávnom konaní. Viazanosť pritom nemožno obmedziť len na závery o protiprávnom konaní, t. j. o spáchaní trestného činu a o tom, kto ho spáchal (I. ÚS 269/2011-55).

12. Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že predpokladom úspešného uplatnenia práva na ochranu osobnosti je nielen zistenie, že žalobca je fyzickou osobou, ktorej osobnostné práva boli porušené alebo ohrozené, ale rovnako tiež zistenie, že žalovaný sa dopustil toho konania, ktoré žalobca v konaní skutkovo vymedzoval a považoval za zásah do jeho chránených osobnostných práv. Obe zisťovania sú súčasťou skúmania, kto je v tom - ktorom konaní vecne legitimovaný. Vecnou legitímáciou sa rozumie stav vyplývajúci z hmotného práva, v rámci ktorého je jeden z účastníkov nositeľom oprávnenia (je aktívne legitimovaný) a druhý účastník je nositeľom právnej povinnosti (je pasívne legitimovaný) (viď rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 228/2012).

13. Ako vyplynulo z vykonaného dokazovania, na strane žalobcov ide o rodinných príslušníkov zomr. J. Š., s ktorou žalobca 1/ a žalobkyňa 4/ zdieľali spoločnú domácnosť (čo vyplynulo z výsluchu žalobkyne 4/ a nebolo medzi stranami sporné) a trvale spolu žili. Ostatné žalobkyne boli vo veľmi častom úzkom kontakte s poručiťkou, boli jej dcérami a prakticky na dennej báze ju navštevovali. Je preto možné

žalobcov považovať za osoby zomrelej blízke a ujmu, ktorú zosnulá utrpela, dôvodne pociťovali ako vlastnú ujmu. Súd mal za preukázané, že žalobcovia so zomrelou J. Š. mali nielen formálne príbuzenské, ale intenzívne citové väzby. Zomrelá manželka so žalobcom 1/ trávila prakticky všetok čas, obaja boli na dôchodku, chodili spolu do kostola, do obchodu, starali sa o domácnosť a záhradu. Spoločne trávili voľný čas so svojimi deťmi (žalobkyňami 2/ až 5/) a ich deťmi či vnúčatami. Žalobkyne 2/ až 5/ ich často, niekoľkokrát do týždňa navštevovali, rodina spolu podnikala výlety, grilovačky, často sa stretávali na oslavách. Zosnulá mala s manželom harmonické manželstvo. Spolužitie v jednej domácnosti a najmä jej aktívne zdieľanie (žalobca 1/ a 4/), čo vyplynulo z výsluchu žalobcov, ako aj pravidelný intenzívny kontakt (žalobkyne 2/, 3/ a 5/) podľa názoru súdu prvej inštancie predpokladá vytvorenie úzkych osobných a citových väzieb, ktoré dosahovali medzi zomrelou J. Š. a žalobcami takú intenzitu, že ich prerušenie súd vyhodnotil ako neoprávnený zásah do práva na ochranu rodinného života, keď porušením práva na život J. Š.Y. prišlo k neoprávnenému zásahu do práva na súkromný a rodinný život žalobcov ako manžela a dcér zomrelej.

14. Súd prvej inštancie mal za nesporné, že v dôsledku práve tohto zásahu boli rodinné väzby zomrelej J. Š. a žalobcov ako jej najbližších príbuzných a v prípade žalobcov 1/ a 4/ aj členov spoločnej domácnosti definitívne ukončené bez možnosti obnovenia. Takýto zásah bol s ohľadom na závažnosť jeho dôsledkov (smrť matky a manželky) spôsobilý vyvolať ujmu na právach chránených § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka u každého zo žalobcov. Súd prvej inštancie mal preto s ohľadom na existenciu kvalifikovaného vzťahu žalobcov a zomrelej J. Š.Y. vecnú aktívnu legitimáciu žalobcov za preukázanú a nepochybnú.

15. V konaní o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej zásahom do osobnostných práv je v zmysle § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka nositeľom hmotnoprávnej povinnosti ten subjekt, ktorý neoprávnený zásah do osobnostných práv spôsobil (uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 168/2009). Na to, aby oprávnená osoba mala právo domáhať sa ochrany osobnosti, sa vyžaduje, a zároveň aj stačí, aby išlo o neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti. V prípade takéhoto zásahu ide potom o objektívnu zodpovednosť bez ohľadu na zavinenie. Nevyhnutným primárnym predpokladom jej procesného úspechu je samotná protiprávnosť konania alebo opomenutia odporcu, a na to nadväzujúca prítomnosť kauzálneho nexu. Pri neoprávnenom zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby je daná bezprostredná väzba medzi oprávnenou a povinnou osobou.

16. S ohľadom na záver súdu prvej inštancie o existencii neoprávneného zásahu, a o tom, kto tento zásah spôsobil vzhľadom na viazanosť súdu rozhodnutím v trestnom konaní (§ 193 C. s. p. vo vzťahu ku skutkovým zisteniam nielen o tom, že bol spáchaný trestný čin a kto ho spáchal, ale aj na základe akých skutkových okolností bol spáchaný a aký následok spôsobil) tak mal súd prvej inštancie zodpovednosť žalovanej 1/ ako vodičky vozidla, ako aj existenciu príčinnej súvislosti medzi týmto neoprávneným zásahom žalovanej 1/ ako priameho pôvodcu zásahu a ujmu na osobnostných právach spôsobenou v rodinnom živote žalobcov, a tiež vecnú pasívnu legitimáciu žalovanej 1/ za danú. Pôvodcom neoprávneného zásahu bola nesporne žalovaná 1/, a to skutkom, ktorý bol zistený a ustálený aj v trestnom konaní, zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu a zistené skutkové okolnosti zásahu sa zhodujú s okolnosťami relevantnými, resp. podstatnými pre rozhodnutie v občianskoprávnom konaní, páchatel' skutku bol zistený a bol za tento skutok aj uznaný vinným v trestnom konaní, preto súd prvej inštancie považoval splnenie predpokladov vzniku zodpovednosti žalovanej 1/ za zásah do práva na ochranu osobnosti žalobcov za dané.

17. Žalovaný 2/ však taktiež zodpovedá za použitia analógie podľa § 853 Občianskeho zákonníka za uvedený zásah do osobnostných práv žalobcov podľa § 427 Občianskeho zákonníka ako prevádzateľ motorového vozidla. Obdobne ako v prípade úvahy, že za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla zodpovedá prevádzateľ tohto vozidla, považoval za potrebné vychádzať z toho, že za nemajetkovú ujmu, spôsobenú osobnosti fyzickej osoby touto prevádzkou, analogicky nutne zodpovedá tiež tento prevádzateľ. V posudzovanom prípade bol prevádzateľom dopravného prostriedku žalovaný 2/ a pre posúdenie jeho zodpovednosti za zásah nie je podstatné, že nebol vlastným fyzickým pôvodcom zásahu (rovnako rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 30 Cdo 999/2007).

18. Podľa § 4 ods. 2 Zákona o PZP má poistený z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené a preukázané nároky uvedené v tomto ustanovení, ide teda o právo poisteného voči poisťovateľovi (pričom v súlade s § 15 ods. 1 Zákona o PZP si poškodený nárok môže uplatniť aj priamo proti poisťovateľovi). Existencia tohto práva neznamená exkulpáciu priameho

pôvodcu zásahu za zásah do osobnostných práv a ani od zodpovednosti za škodu (a ani samotného poisteného, keďže poisťovňa len plní za poisteného). Povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ani iný typ poistenia zodpovednosti za škodu) nie je konštruované v právnom poriadku ako liberačný inštitút a poškodený môže nárok na náhradu škody a nemajetkovej ujmy smerovať súbežne proti poistenému/poisteným a poisťovateľovi.

19. Pokiaľ ide o pasívnu vecnú legitímáciu žalovaného 3/ ako poisťovateľa, poukázal súd prvej inštancie najmä na závery vyslovené Najvyšším súdom SR v jeho rozsudku sp. zn. 6 MCdo 1/2016 zo dňa 31.7.2017, ktorý bol zverejnený v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 8/2018 (R 61/2018) a podľa ktorého škodou pre účely Zákona o PZP je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla a v spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná. S poukazom na závery Najvyššieho súdu SR, s ktorými sa konajúci súd bez najmenej výhrady stotožňuje, považoval aj pasívnu vecnú legitímáciu žalovaného 3/ v spore za danú. Pre podporu uvedeného záveru poukázal tiež na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 41/2018, 2 Cdo 52/2018, 2 Cdo 131/2018, 3 Cdo 24/2018, 4 Cdo 91/2018, 6 Cdo 207/2017, 6 Cdo 226/2017 či napríklad 3 Cdo/174/2019, v ktorých všetkých bola právna otázka pasívnej legitímácie poisťovne posúdená jednotne, v súlade s právnymi závermi, na ktorých spočíva judikát R 61/2018. Preto považoval za nutné uzavrieť, že právna veta judikátu R 61/2018 tvorí toho času už konštantnú judikatúru Najvyššieho súdu SR. Uvedené bolo potvrdené ďalším judikátom Najvyššieho súdu zverejneným v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 3/2022, kde Najvyšší súd konštatoval, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy zásahom do súkromného a rodinného života (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) vzniknutej usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode motorovým vozidlom je nárokom hrađeným z povinného zmluvného poistenia podľa Zákona o PZP.

20. Ústavný súd Slovenskej republiky taktiež riešil otázku ústavnoprávnych aspektov právnych úvah senátov najvyššieho súdu, ktoré boli vyjadrené (aj) v judikáte R 61/2018. V uznesení z 20.8.2019 sp. zn. I. ÚS 310/2019 v skutkovo a právne obdobnej veci bola odmietnutá sťažnosť poisťovne ako zjavne neopodstatnená. V súvislosti s právnou otázkou (ne)možnosti eurokonformného výkladu nemajetkovej ujmy podľa Zákona o PZP, ktorú nastolila v sťažnosti, odkázal na odôvodnenie nálezu sp. zn. II. ÚS 695/2017, v ktorom sa touto otázkou podrobne zaoberal, pričom dospel k záveru, že aplikáciu práva Európskej únie všeobecným súdom v obdobných prípadoch nemožno považovať za aplikáciu „contra legem“. Výklad pojmu „škoda na zdraví“ v zmysle Zákona o PZP nesmie byť totiž popretím ústavného princípu, podľa ktorého majú byť vnútroštátne právne predpisy interpretované v súlade s princípmi európskej spolupráce a integrácie. Ústavný súd tiež konštatoval, že prísne formalistické odlišenie „nemateriálnej ujmy“ spočívajúcej v zásahu do osobnostných práv v dôsledku smrti blízkej osoby od škody v materiálnom zmysle podporené prípadným systematickým zaradením ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré regulujú ochranu osobnosti (na jednej strane) a náhradu škody (na druhej strane), nezodpovedá autonómnemu charakteru zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, ako to zdôraznil aj rozsudok vo veci Haasová. Dodal, že najvyšším súdom prijatý judikát R 61/2018 je výsledkom ustálenia právneho názoru najvyššej súdnej inštancie všeobecného súdnictva na otázku pasívnej vecnej legitímácie poisťovne v sporoch o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. Tento názor najvyššieho súdu predstavuje judiktorý smer, síce formálne nezáväzný, avšak nie bez normatívneho významu pre ďalšiu rozhodovaciu činnosť všeobecných súdov (vrátane najvyššieho súdu). K námietke sťažovateľky o porušení právnej istoty a zákazu retroaktivity ústavný súd v predmetnom uznesení uviedol, že judikatúra je právom v materiálnom zmysle, čo so sebou prináša aj povinnosť súdov svoju judikatúru meniť spôsobom, ktorý nenarušuje oprávnené očakávania adresátov právnych noriem. Zasadou vo všetkých štátoch s kontinentálnym právnym systémom práva je aplikácia novej sudcom vytvorenej normy na všetky aktuálne pred súdmi prebiehajúce kauzy (incidentná retrospektíva). V súlade s touto zásadou sa nový právny názor aplikuje do minulosti (retrospektívne). Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd netvorí právo, iba ho nachádza. Nepripúšťa sa, aby sa na právne vzťahy z minulosti aplikovali mylné právne názory. Zmena judikatúry sa deje s presvedčením, že predchádzajúca judikatúra bola nesprávnou interpretáciou práva. Zmena judikatúry je v tomto ohľade len opravou omylu vo výklade práva. Z tohto dôvodu nie je správny názor, že zmena judikatúry pôsobí retroaktívne. Ústavný súd na tomto základe uzavrel, že pokiaľ súdy dospeli k názoru o možnosti extenzívneho výkladu pojmu „škoda na zdraví“ podľa § 4 ods. 2 Zákona o PZP, čo bolo pre posúdenie pasívnej vecnej legitímácie sťažovateľky (poisťovne) v spore rozhodujúce, nejde o právny názor ústavne neudržateľný (obdobne III. ÚS 610/2017 a II. ÚS 847/2016).

21. Napokon súd prvej inštancie pristúpil k posúdeniu výšky uplatneného nároku žalobcov. Nároky fyzickej osoby z titulu neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti upravuje § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Ide o právo domáhať sa, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadosťučinenie. Právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch predpokladá platná právna úprava v prípade, pokiaľ by sa nezdalo postačujúce iné zadosťučinenie. Mal za to, že usmrtenie manželky a matky je bezpochyby možno považovať za jeden z najväznejších zásahov do súkromia fyzickej osoby a tento zásah vyvoláva ujmu dlhotrvajúcu, rozsiahlu a v zásade ničím nereparovateľnú. Ľudský život je najvyššia hodnota, od ktorej sa odvodzujú ostatné hodnoty, preto bol toho názoru, že poskytnutá satisfakcia musí byť aj účinná, a to nielen vo vzťahu k osobe povinnej, teda pôvodcovi zásahu, ale najmä vo vzťahu k žalobcom ako subjektu dotknutého zásahom. Takýmto protiprávnym zásahom žalovanej 1/ a žalovaného 2/ do práva na súkromie, resp. práva na rodinný život bola žalobcom spôsobená ujma, ktorá im čiastočne alebo úplne bráni napĺňať ich citové potreby, t. j. nemajetková ujma postihujúca inú ako majetkovú sféru, sféru osobnostnú, ku ktorej nepochybne patrí aj citová (emocionálna) sféra. Ak dôjde k smrti jedného z členov rodinného vzťahu, pozostala osoba spravidla utrpí citovú ujmu vo forme šoku, smútku zo straty blízkej osoby a takisto aj spoločenstva (vzťahu) s blízkou osobou. Zmyslom satisfakcie je potom vyvážiť vzniknutú ujmu žalobcu, nakoľko v súdnej veci nie je možné podať reštitučnú žalobu (t. j. žiadať odstránenie následkov neoprávneného zásahu). V prejednávanej veci mal súd prvej inštancie za to, že inou formou náhrady, t. j. morálnym zadosťučinením, v prípade usmrtenia J. Š. vzniknutú ujmu u žalobcov nemožno zmierniť, preto morálna satisfakcia (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka) nie je postačujúca. Žalobcovia majú podľa § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

22. Vychádzajúc z § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka, pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch súdom neustanovuje slovenský právny poriadok žiadne obmedzenia, zakotvuje taxatívne len dve kritéria: závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy (čím závažnejšia je čo do intenzity i trvania, tým vyššia by mala byť poskytnutá čiastka peňažného zadosťučinenia) a kritérium okolností, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo (pričom vždy musia byť zisťované okolnosti na strane pôvodcu zásahu, ako aj na strane postihnutej osoby, napríklad, či a aký je podiel samotnej postihnutej osoby na priebehu činnosti pôvodcu neoprávneného zásahu vyúsťujúceho do vzniku ujmy, či išlo na strane pôvodcu neoprávneného zásahu len o určitú ľahkú nedbanlivosť alebo naopak o úmysel). Toto kritérium (okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo), predstavuje široko stanovenú možnosť skúmania uplatnenú vo vzťahu k postihnutej fyzickej osobe, tak aj k osobe, ktorá neoprávnený zásah spôsobila.

23. Obe kritériá vo vzájomnej súvislosti poskytujú súdu v rámci voľnej úvahy možnosť pri určení konkrétnej výšky peňažného zadosťučinenia v súlade s princípom spravodlivosti a proporcionality prihliadnúť na všetky skutočnosti, výsledkom ktorých bol vznik ujmy. Nevyhnutné je zohľadniť aj samotný účel náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorá v rámci primeraného zadosťučinenia konania o ochrane osobnosti sleduje predovšetkým funkciu satisfakčnú, pretože rozsah vzniknutej nemajetkovej ujmy nie je možné exaktne kvantifikovať a vyčísliť, nemajetková ujma, ktorá vznikla porušením osobnostných práv sa vo všeobecnom zmysle slova ani odškodniť nedá. Maximálna suma peňažného zadosťučinenia, ktorú môže súd priznať, je ohraničená výškou žalobcom požadovaného peňažného zadosťučinenia, ktorá musí byť zrejماً zo žalobného návrhu. (rozsudok Najvyššieho súdu SR z 30.10.2012, sp. zn. 4 Cdo 139/2011)

24. Ku kritériám pre stanovenie výšky nemajetkovej ujmy spôsobenej smrťou osoby blízkej náleží najmä intenzita vzťahu žalobcu so zosnulým, vek zosnulého a pozostalého, otázka hmotnej závislosti pozostalého na usmrtenej osobe, morálne zadosťučinenie vo forme právneho postihu žalovaného (spravidla trestnoprávna sankcia), miera zavinenia, miera spoluzavinenia usmrtenej osoby, postoj žalovaného (ľútosť, náhrada škody, ospravedlnenie a i.), dopad udalosti do sféry pôvodcu, majetkové pomery žalovaného (viď rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 18.6.2014, sp. zn. 30 Cdo 2535/2013). Zohľadniť možno tiež, ak bol pozostalý očitým svedkom škodovej udalosti, či ak bol s jej následkami bezprostredne konfrontovaný, prípadne akým spôsobom sa o nich dozvedel. Kritéria odvodené od osoby škodcu sú predovšetkým jeho postoj k škodovej udalosti, dopad udalosti do jeho duševnej sféry, forma a miera zavinenia a v obmedzenom rozsahu aj majetkové pomery škodcu, ktoré sú však významné len

z hľadiska toho, aby výška náhrady preňho nepredstavovala likvidačný dôsledok (rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 19.9.2018, sp. zn. 25 Cdo 894/2018).

25. V prejednávanej veci súd prvej inštancie vychádzal pri posudzovaní okolností, za ktorých k zásahu prišlo, z výsledkov dokazovania v trestnom konaní, a to že jedinou príčinou vzniku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobcov bola dopravná nehoda vozidla žalovaného 2/ zapríčinená nesprávnou technikou jazdy žalovanej 1/. Ďalej prihliadol na skutočnosť, že žalovaná 1/ bola za usmrtenie J. Š. právoplatne odsúdená na podmienený trest odňatia slobody, a to vo výmere 2 rokov s podmieneným odkladom na 4 roky so súčasným uložením zákazu činnosti vedenia motorových vozidiel na dobu 5 rokov, čo pre pozostalých príbuzných spravidla taktiež predstavuje určitú formu satisfakcie. Zavinenie žalovanej 1/ bolo nedbanlivostné, nie úmyselné. Súčasne súd prvej inštancie zohľadnil, že v jej prípade išlo jednoznačne o vybočenie z inak riadne vedeného života. Žalovaná 1/ od získania vodičského oprávnenia až do spôsobenia dopravnej nehody, v dôsledku ktorej prišla poručiiteľka o život, nemá v registroch evidované žiadne dopravné ani iné priestupky a ani trestné činy.

26. Na strane žalobcov a zosnulej zohľadnil súd prvej inštancie najmä to, že žalobcovia náhle, v jedinom okamihu stratili manželku a matku, s ktorou boli dovtedy v dennom, resp. veľmi častom a intenzívnom kontakte. Žalobcovia 1/ a 4/ s ňou bývali a všetci ostatní s ňou trávili svoj voľný čas. Smrť rodiča, ako aj smrť manželky je bez akýchkoľvek pochybností vždy mimoriadnym zásahom do osobnostných práv. Mimoriadnosť zásahu je daná už samotným usmrtením, súd prvej inštancie považoval preto za vierohodný bez potreby ďalšieho dokazovania opis vnútorného prežívania skutku u všetkých žalobcov. Smútok žalobcov podľa názoru súdu nie je potrebné preukazovať, vyplýva zo všeobecnej ľudskej skúsenosti, keď každá priemerná osoba na ich mieste by bola vystavená nesmiernemu utrpeniu. Vzťahy medzi žalobcami a zosnulou boli, ako zistil vykonaným dokazovaním (fotografie, výpovede žalobcov), intenzívne a vysoko pozitívne. Žalobca 1/ utrpel úmrtím svojej manželky hlboké duševné útrapy. Intenzita vzájomného vzťahu manželov bola vysoká ako po sociálnej, tak i citovej stránke. Žalobca 1/ žil so zosnulou v harmonickom manželstve 53 rokov, spolu boli na dôchodku a viedli spoločnú domácnosť. Spolu trávili prakticky všetok čas a boli v tom spokojní. Spoločne chodili do kostola, na nákupy, starali sa tiež o svoje vnúčatá. Zosnulá zomrela v dôsledku konania žalovanej 1/ predčasne. Skutočnosť, že stav žalobcu 1/ po nehode dočasne vyžadoval medikamentóznú liečbu, jeho smútok a trápenie aj po uplynutí viac ako troch rokov po nehode (ako vyplýva z výpovedí žalobcov), dokresľuje mieru jeho citovej väzby na manželku. Súd prvej inštancie pri určovaní výšky náhrady zohľadnil tiež skutočnosť, že žalobca 1/ dopravnú nehodu videl na vlastné oči, bol nútený byť svedkom toho, ako do jeho manželky a milovaného človeka narazilo na priechode pre chodcov motorové vozidlo, ako táto po náraze trpela bolesťami a ako ju z miesta odviezla sanitka. Tento fakt má zásadný vplyv na hodnotenie intenzity zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobcu 1/, pretože jeho trauma bola bez akejkoľvek pochybnosti zintenzívnená tým, že bol očitým svedkom zásahu.

27. Žalobkyne 2/ až 5/ ako dcéry zosnulej boli v čase nehody dospelé osoby s vlastnými rodinami, avšak boli na svoju matku vysoko citovo naviazané. Z vykonaných výsluchov plynie, že ju navštevovali prakticky každodenne, pretože žalobkyne 3/ až 5/ bývali v tesnom susedstve rodičov, žalobkyňa 4/ dokonca bývala priamo s nimi (a dodnes býva s otcom). Nespochybňujúc v nijakom rozsahu, či zmysle vážnosť zásahu ani bolesť, ktorú musia všetky dcéry zosnulej prežívať, však súd musel (ako i vyššie naznačuje) zohľadniť i fakt, že ich matka bola už vyššieho veku - mala 73 rokov, z čoho vyplýva okrem iného, že žalobkyne ako jej dcéry neboli zásahom ochudobnené o jej účasť na zásadných udalostiach v ich životoch ako ich stužkové či maturity, svadby, narodenia detí a vnúčat a podobne. Ťažko samozrejme predpokladať, akého veku sa poručiiteľka mohla dožiť, nebyť zásahu, ktorý je predmetom sporu. V prípadoch tohto druhu je však potrebné rozlišovať zásahy, ku ktorým došlo voči deťom či mladým ľuďom, ktorí mali celý život len pred sebou, a zásahy voči osobám v produktívnom veku, či proti osobám vyššieho veku a dôchodcom. Súd musel zohľadniť tiež, že poručiiteľka v čase pred dopravnou nehodou nebola celkom zdravá, keďže trpela viacerými, podľa konštatovaní znalcov závažnými ochoreniami ako zlyhávanie srdca, fibrilácia predsiení, arteriálna hypertenzia, obezita 2. stupňa, diabetes mellitus.

28. Žalobca 1/ ako manžel zomrelej J. Š. uplatnil náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 40.000 eur. Žalobkyne 2/ až 5/ ako dcéry zosnulej si uplatnili nárok na výšku náhrady 20.000 eur. Náhrada nemajetkovej ujmy nie je náhradou za život, slúži len na zmiernenie následkov vzniknutej ujmy a je nepochybné, že žiadna suma priznaná v súdnom konaní nie je dostatočná vzhľadom na spôsobenú ujmu, ani na to, aby nahradila ľudský život. Pri určovaní sumy nemajetkovej ujmy musia

všeobecné súdy zohľadňovať svoju vlastnú rozhodovaciu činnosť, a teda v súlade s princípom rovnosti rozhodovať v porovnateľných veciach rovnako a v ich judikatúre by tak mal existovať vzťah priamej úmernosti medzi závažnosťou ujmy a výškou priznanej náhrady (nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 288/2017 zo 6.12.2017). Súd prvej inštancie preto preskúmal existujúce a dostupné rozhodnutia ostatných súdov v obdobných prípadoch, avšak dospel k záveru, že judikatúra je v tomto smere mimoriadne pestrá a v žiadnom prípade ju nemožno považovať za zjednotenú. Podporne vychádzal z rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 25 Cdo 894/2018, v ktorom pri usmrtení najbližších osôb bola výška nemajetkovej ujmy stanovená ako 20-násobok priemernej hrubej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve za rok predchádzajúci smrti (pre daný prípad podľa Štatistického úradu činila priemerná hrubá mesačná mzda v národnom hospodárstve za rok 2018 sumu 1.013 eur). Základná suma náhrady by tak bola vo výške 20.260 eur. Túto základnú sumu náhrady súd prvej inštancie upravil s ohľadom na vyššie popísané okolnosti prípadu: v prospech jej zvýšenia svedčí vysoká citová naviazanosť žalobcov, najmä žalobcu 1/ na zosnulú a osobná prítomnosť žalobcu 1/ pri dopravnej nehode, ktorá mala za následok jej úmrtie. Výšku náhrady bolo však súčasne potrebné znížiť nadol z dôvodu vysokého veku a nepriaznivého zdravotného stavu poručiťky. Na strane žalovanej 1/ nezistil súd prvej inštancie žiadne okolnosti, ktoré by mali mať za následok zníženie či zvýšenie sumy náhrady. Žalovaná 1/ bola odsúdená v trestnom konaní, avšak z pohľadu žalobcov podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody nemožno považovať za dostatočnú satisfakciu. Žalovaná 1/ sa žalobcom neospravedlnila a nijakým zvláštnym spôsobom sa nepokúsila im spôsobenú ujmu odčiniť (hoci súd nespochybňuje, že tento čin ľutuje a že ju mrzí, čo vyplýva aj zo všetkých vykonaných výsluchov jej osoby). Súd prvej inštancie nezistil ani, že by ju predmetná udalosť (s výnimkou právoplatného odsúdenia) nejako negatívne ovplyvnila v živote s výnimkou toho, že nie je schopná šoférovať, ako súdu tvrdila. S prihliadnutím k uvedeným okolnostiam prípadu preto súd prvej inštancie považoval za primeranú náhradu vo výške 20.000 eur pre žalobcu 1/ ako najbližšiu osobu poručiťky, ktorá bola súčasne očitým svedkom nehody (čo uňho považoval za zásadný faktor vplývajúci na zvýšenie sumy náhrady). U žalobkyň 2/, 3/ a 5/ považoval za primeranú výšku náhrady 8.000 eur s prihliadnutím na to, že sa síce jedná o deti poručiťky, ale tieto už majú vlastné rodiny a domácnosti. U žalobkyne 4/ považoval súd prvej inštancie za nevyhnutné náhradu zvýšiť na 9.000 eur, pretože s poručiťkou v čase smrti bývala a zdieľala spoločnú domácnosť. U všetkých žalobcov mala na určenie výšky náhrady zásadný vplyv skutočnosť, že poručiťka už bola osobou vyššieho veku s viacerými vážnejšími zdravotnými diagnózami. Žalovaných zaviazal na úhradu uvedených súm náhrady každému zo žalobcov, pričom vo výroku rozsudku vyslovil, že plnením jedného zo žalovaných zaniká do výšky poskytnutého plnenia povinnosť druhého žalovaného, čo je formulácia výroku zabraňujúca tomu, aby veriteľ mohol dosiahnuť to isté plnenie duplicitne. Vo zvyšku uplatneného nároku potom žalobu žalobcov zamietol.

29. O trovách konania rozhodoval v zmysle § 255 ods. 1 a 2 C. s. p. s tým, že žaloba žalobkyň 2/ až 5/ o náhradu nemajetkovej ujmy bola zamietnutá v rozsahu prevyšujúcom sumu 8.000 eur, resp. 9.000 eur. Súd prvej inštancie tu však mal za to, že žalobkyne boli plne úspešné, pretože preukázali, že im vznikol voči žalovaným nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch a určenie samotnej výšky tejto ujmy už záviselo od voľnej úvahy súdu. Preto žalobkyniam 2/ až 5/ priznal nárok na náhradu trov v rozsahu 100 % s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne po právoplatnosti rozsudku samostatným uznesením.

30. Žalobca 1/ si okrem nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, v ktorej časti bol rovnako ako ostatné žalobkyne úspešný v rozsahu 100 % (napriek zamietnutiu žaloby v časti presahujúcej 20.000 eur s poukazom na odôvodnenie uvedené vyššie), uplatnil aj nárok na náhradu škody, kde bol úspešný len v rozsahu 14,40 %. Tu by preto nárok na náhradu trov konania patril žalovaným 1/ až 3/, ktorí boli naopak úspešní v rozsahu 85,60 %, pričom tento nárok by im náležal v rozsahu 71,20 % (85,6-14,4). Vzhľadom na skutočnosť, že žalobca bol v časti jedného nároku plne úspešný a v časti druhého nároku z väčšej časti neúspešný a žalovaní boli v spore taktiež len čiastočne úspešní, rozhodol súd prvej inštancie s poukazom na § 255 ods. 2 C. s. p. tak, že ani jedna z uvedených strán nemá právo na náhradu trov konania.

31. Proti vyhovujúcim výrokom a výrokom o trovách konania podal žalovaný 3/ odvolanie z dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. d) a písm. h) C. s. p. a žiadal rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch zmeniť a žalobcom priznať náhradu nemajetkovej ujmy v nižšej primeranej výške, a buď žiadnej zo strán nepriznať náhradu trov konania, resp. náhradu trov konania priznať podľa pomeru úspechu, t. j. vo výsledku má žalovaný 3/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 10,83 % z náhrady nemajetkovej ujmy proti žalobcom a v rozsahu 71,20 % proti žalobcovi 1/ z nároku na náhradu škody. Podstatným zhrnutím

skutkových tvrdení a právnych argumentov jeho odvolania (§ 393 ods. 2 C. s. p.) bola námietka, že konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a súd prvej inštancie vec nesprávne právne posúdil. Mal za to, že súd prvej inštancie sa nedostatočne vysporiadal s daným špecifickým skutkovým stavom prejednávanej veci, t. j. s rôznorodosťou vzťahov žalobcov k nebohému, a najmä aj so skutočnosťou už bez nehody zjavne nepriaznivého zdravotného stavu, ktorý prispel k tragickým následkom dopravnej nehody, pričom však zranenia utrpené priamo pri dopravnej nehody samy o sebe neboli na mieste smrteľné. S poukazom na uvedené, ako aj na vek nebohej a samostatné životy žalobcov 2/ až 5/, sa priznané sumy bez ďalšieho nejavia ako primerané. Podotkol, že žiadnym spôsobom sa nesnaží zľahčovať ani marginalizovať zásah do osobnostnej sféry žalobcov, ku ktorému nepochybne došlo, ale rozhodnutie musí byť presvedčivé a riadne odôvodnené, aby ho bolo možné považovať za spravodlivé, a priznané sumy musia zodpovedať zásadám primeranosti a proporcionality. Súd by mal preskúmateľne vedieť zdôvodniť v akom rozsahu možno v hospodárskych podmienkach Slovenskej republiky uvažovať o výške náhrady nemajetkovej ujmy za stratu blízkej osoby v dôsledku dopravnej nehody s ohľadom na vzťah princípu proporcionality a satisfakčnú funkciu poskytovania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Satisfakčná funkcia takejto náhrady v prejednávanej veci a v obdobných prípadoch má zmierniť následky na strane žalobcov, pričom s ohľadom na podstatu týchto konaní sa následky poskytnutím náhrady v peniazoch v akejkoľvek výške nedajú odstrániť či podstatne zmierniť. To je zásadný rozdiel medzi nárokmi za zásah do osobnostných práv stratou blízkej osoby a nároku za zásah do osobnostných práv znížením dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosti v spoločnosti, kde poskytnutie vyššej náhrady nemajetkovej ujmy je spôsobilé nahradiť, resp. zmierniť stratený spoločenský potenciál. Preto v komparácii týchto dvoch typov náhrad nie je správny argument, že v konaniach o náhradu nemajetkovej ujmy za stratu blízkej osoby by sa mali priznávať vyššie náhrady než v konaniach o náhradu nemajetkovej ujmy znížením dôstojnosti a vážnosti fyzickej osoby v spoločnosti, nakoľko pri nárokoch zo zníženia dôstojnosti a vážnosti fyzickej osoby v spoločnosti poskytnutie finančného zadosťučinenia je spôsobilé podstatne zmierniť následky zásahu do osobnostných práv naplnením reparačnej a satisfakčnej funkcie. V nadväznosti na uvedené tak vyvstáva otázka, prečo nižšia než priznaná suma náhrady nemajetkovej ujmy nie je spôsobilá naplniť súdom priznaný základ nároku žalobcov. Pokiaľ táto otázka nie je relevantne zodpovedaná, priznaná suma náhrady nemajetkovej ujmy je priznaná svojvoľne, a to práve s ohľadom na princíp proporcionality, v zmysle ktorého by nemala byť priznaná vyššia náhrada než nevyhnutná na naplnenie účelu právnej úpravy náhrady nemajetkovej ujmy. Preto sa javí, že naplnenie satisfakčnej funkcie (tak ako je to objektívne možné) v predmetnom konaní by naplnila aj nižšia priznaná suma. V zmysle odôvodnenia Nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 288/2017 z 5.12.2017, ktorý sa zaoberá podmienkami primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv: „Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje, pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. *Italehti a Karhuvaara v. Fínsko*)“. V nadväznosti na uvedené rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva pri zohľadnení maximálneho nároku podľa zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 274/2017 Z. z.“), ktorý v znení poslednej novelizácie (217/2021 Z. z.) zaviedol, že pokiaľ je pozostalých po obeti násilného trestného činu viacerých, maximálny nárok na vyplatenie odškodnenia za spôsobenú nemajetkovú ujmu vo výške dvadsaťpäťnásobku sumy mesačnej minimálnej mzdy, s ohľadom na minimálnu mzdu v roku 2020 by podľa zákona č. 274/2017 Z. z. maximálny nárok na náhradu nemajetkovej ujmy predstavoval náhradu vo výške 14.500 eur. V tomto smere je zároveň potrebné uviesť, že nemajetková ujma spôsobená pozostalému z násilného trestného činu je kvalifikovanejšia, než pozostalému z nedbanlivostného trestného činu. V tomto smere je zároveň nevyhnutné poukázať na skutočnosť, že zákonodarca v zákone č. 514/2009 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov vo vzťahu k povinnosti štátu nahradiť nemajetkovú ujmu obmedzil náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch za zásah štátu do osobnostných práv poškodených výškou maximálnej náhrady podľa zákona č. 274/2017 Z. z. Fundamentálne nespravodlivá je taká aplikácia práva, ktorá kladie na fyzické a právnické osoby zodpovedné za náhradu nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv vyššiu mieru zodpovednosti oproti štátu, ktorý vyššie uvedeným spôsobom limitoval aj taký zásah do osobnostných práv, akým je nezákonné odňatie slobody v rozsahu 25 rokov, resp. doživotie. S ohľadom na uvedené nemožno pri aplikácii § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka nevnímať túto disparitu s poukazom na nález III. ÚS 288/2017 a na právny názor Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Italehti a Karhuvaara v. Fínsko*. Vo výsledku potom má za to, že priznanie náhrady

nemajetkovej ujmy v peniazoch v danej výške nie je dostatočne odôvodnené a je neprimerané čo do výšky.

32. Pokiaľ ide o výrok o trovách konania, mal za to, že napadnutý rozsudok vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Súd prvej inštancie rozhodol o trovách konania v rozpore s Civilným sporovým poriadkom a arbitrárne. Na jednej strane síce presne označuje ustanovenia C. s. p. (§ 255 a nasl.), na strane druhej tieto už nedal do žiadneho kontextu s výškou žalovanej sumy a sumy priznávanej. Pokiaľ platí, že v zmysle C. s. p. sa o trovách rozhoduje zásadne podľa pomeru úspechu, príp. že súd rozhodne tak, že trovy žiadnej zo strán neprizná, absentuje zákonný dôvod na priznanie náhrady trov konania žalobcom 2/ až 5/ v rozsahu 100 %. Len zohľadnenie takého princípu potom zabraňuje umelému navyšovaniu žalobných súm v obdobných prípadoch, nakoľko žalobcovia vo všeobecnosti sú v týchto konaniach už oslobodení od platenia súdnych poplatkov, pričom pri akceptovaní takéhoto prístupu ešte ani neznášajú žiadne riziko trov konania, a to ani v prípade, pokiaľ by mali úspech výslovne zanedbateľný či len symbolický, kde vo výsledku by potom žalovaní vo všeobecnosti mohli byť zviazaní znášať trovy konania dokonca vo vyššej výške, ako bol úspech samotných žalobcov, čo považuje za absurdné. Pri akceptácii princípu úspešnosti by to pritom bol práve žalovaný 3/, ktorý by mal mať nárok na náhradu trov konania v rozsahu 10,83 %. Práve naopak, aj pokiaľ by súd rozhodol v súlade s § 255 ods. 2 C. s. p. tak, že žiadnej zo strán by náhradu trov nepriznal (aj napriek značnému nepomeru „úspechu“), vo výsledku by tak v zásade vyšiel v ústrety žalobcom, ktorí by napriek značnému neúspechu v konaní v peňažnom vyjadrení nehradili trovy v zásade úspešného žalovaného 3/. Len takýto postup a záver by potom v kontexte výsledku bolo možné považovať za spravodlivý, primeraný a najmä proporcionálny. Podporne poukázal na rozhodnutie Okresného súdu Nitra a Krajského súdu v Nitre o trovách v obdobnom konaní. Vyššie uvedené je v ešte vyššej diskrepancii vo vzťahu k žalobcovi 1/, ktorý bol v časti nároku na nemajetkovú ujmu v peňažnom vyjadrení úspešný v rozsahu presne 50 %, a teda je dôvod na nepriznanie nároku žiadnej zo strán. V časti škodového nároku to bol však práve žalovaný 3/, ktorý bol úspešný v časti 71,20 %, ako súd prvej inštancie správne v napadnutom rozsudku konštatuje v odseku 61, a preto pri aplikácii § 255 ods. 2 C. s. p. nie je žiadny legitímny, ani spravodlivý dôvod, prečo proti žalobcovi 1/ z tohto škodového nároku nebola žalovaným priznaná náhrada trov konania.

33. Odvolací súd viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379, § 380 ods. 1 Civilného sporového poriadku, ďalej len „C. s. p.“), preskúmal rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom rozsahu, prejednal odvolanie žalovaného 3/ bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 ods. 1 a contrario C. s. p., keďže sa nejednalo o prípad, v ktorom by bolo potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie a nariadenie pojednávania si nevyžadoval ani dôležitý verejný záujem; dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je v napadnutých výrokoch vecne správny, preto ho v súlade s § 387 ods. 1 C. s. p. potvrdil. Rozsudok verejne vyhlásil 26.3.2024 (§ 219 ods. 3 C. s. p.).

34. Podľa § 387 ods. 2 C. s. p. ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

35. Pretože odvolací súd sa v otázke nárokov žalobcov na náhradu nemajetkovej ujmy v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozsudku, konštatuje správnosť jeho dôvodov (§ 387 ods. 2 C. s. p.) a v podrobnostiach poukazuje na vyčerpávajúce skutkové a právne zdôvodnenie rozhodnutia, v ktorom sa súd prvej inštancie zoširoka vysporiadal so všetkými aspektmi predmetnej žaloby.

36. Vo vzťahu k podstatným tvrdeniam žalovaného 3/ v odvolaní, s ktorými sa odvolací súd musí v odôvodnení vysporiadať (§ 387 ods. 3 C. s. p.) hodno podotknúť, že ide v celom rozsahu o nedôvodnú argumentáciu. Žalovaný 3/ v podanom odvolaní neuviedol žiadne relevantné skutočnosti, s ktorými by sa nevyrovnal už súd prvej inštancie v odôvodnení napadnutého rozhodnutia. Posúdenie veci odvolacím súdom sa tak odráža v jasnom a zrozumiteľnom zodpovedaní všetkých právnych a skutkovo relevantných otázok v odôvodnení napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie.

37. Súd prvej inštancie v preskúmvanej veci vykonal náležité dokazovanie potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností dôležitých pre posúdenie dôvodnosti žaloby, ako aj na posúdenie relevantnosti tvrdení žalobcov na podporu podanej žaloby a žalovaného 3/ prednesených na jeho obranu. Zhodnotením výsledkov vykonaného dokazovania v súlade s § 191 ods. 1 C. s. p. súd prvej

inštancie dospel k správnym skutkovým záverom a na ich základe vyvodil aj správny právny záver o dôvodnosti podanej žaloby. V odôvodnení napadnutého rozhodnutia dostatočne rozviedol rozhodujúci skutkový stav, detailne opísal priebeh konania, uviedol výsledky vykonaného dokazovania a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávaný prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery, ktoré náležite vysvetlil. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku nevyplýva jednostrannosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Súd prvej inštancie jasne a výstižne vysvetlil, prečo považoval žalobu za dôvodnú; skutkové a právne závery súdu prvej inštancie tak nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 Ústavy SR (právo na prejednanie vecí pred nezávislým a nestranným súdom, resp. iným orgánom Slovenskej republiky) a odôvodnenie odvolaním napadnutého rozsudku spĺňa požiadavky § 220 ods. 2 C. s. p. Za porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR nemožno považovať to, že súd prvej inštancie neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv žalovaného (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 3.10.2011, sp. zn. 5 Cdo 165/2011).

38. Na ďalšie zdôraznenie správnosti napadnutého rozsudku, v nadväznosti na odvolaciu argumentáciu žalovaného 3/ odvolací súd uvádza, že ustanovenie § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka pokiaľ ide o tam uvedené pojmy „primerané zadosťučinenie“, „závažnosť vzniknutej ujmy“ a „okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo“ patria k právnym normám s relatívne neurčitou hypotézou, t. j. k normám, ktorých hypotéza nie je stanovená priamo právnym predpisom a ktorá tak prenecháva súdu, aby podľa svojej úvahy v každom jednotlivom prípade vymedzil sám hypotézu právnej normy zo širokého, vopred neobmedzeného okruhu okolností a aby v každom jednotlivom prípade podľa svojej úvahy posúdil, či sa jedná o „mimoriadne závažný zásah do súkromia pozostalých“, a - v prípade kladného záveru - aká náhrada je v konkrétnej posudzovanej veci „primeraná“.

39. Je nepochybné, že každý človek je jedinečná a neopakovateľná bytosť, pretože disponuje špecifickými vlastnosťami a schopnosťami a smrť blízkej osoby je pre pozostalých a hlavne rodinu určite traumatizujúca a smutná udalosť. Najvyšší súd SR vo svojom rozhodnutí zo 17.2.2011, sp. zn. 5 Cdo 265/2009 odôvodnil zaradenie práva na rodinný a súkromný život do nemajetkovej sféry, keď uviedol, že protiprávnym zásahom tretej osoby do práva na súkromie, resp. práva na rodinný život môže byť ďalšiemu účastníkovi vzťahu spôsobená taká ujma, ktorá mu čiastočne alebo úplne bráni napĺňať jeho citové potreby, t. j. nemajetková ujma postihujúca inú ako majetkovú sféru, sféru osobnostnú, ku ktorej nepochybne patrí aj citová (emocionálna) sféra. Ak dôjde k smrti jedného z členov rodinného vzťahu, pozostalá osoba môže utrpieť citovú ujmu vo forme šoku, smútku zo straty blízkej osoby a takisto aj spoločensťva (vzťahu) s blízkou osobou. Medzi fyzickými osobami existujú vzájomné sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, pričom porušením práva na život jednej z nich môže dôjsť k neoprávnenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb. Právo na súkromie totiž zahŕňa aj právo fyzickej osoby vytvoriť a udržiavať vzťahy s inými ľudskými bytosťami, najmä v citovej oblasti, aby tak fyzická osoba mohla rozvíjať a napĺňať vlastnú osobnosť.

40. Smrť blízkej osoby nemožno nijako vyčíslieť peniazmi, a teda neexistuje ani ekvivalentná náhrada. Náhrada nemajetkovej ujmy v týchto prípadoch preto predstavuje skutočne len určitú satisfakciu, ktorej úlohou je do istej miery odškodniť stratu pozostalým, resp. zmierniť následky neoprávneného zásahu do práva na súkromie a rodinný život. Výška náhrady nemajetkovej ujmy sa líši podľa okolností prípadu, pričom sa zohľadňuje to, či subjekt, ktorý je zodpovedný za smrť osoby, spôsobil smrť úmyselne alebo z nebanlivosti a i to, do akej miery došlo k narušeniu, resp. zásahu do práva na rodinný a súkromný život (či blízka osoba mala status manžela, potomka, predka alebo viacero súčasne). Prihliada sa aj na to, či pozostalí neboli morálne uspokojení v podobe odsúdenia páchatel'a za trestný čin alebo verejného ospravedlnenia.

41. Podľa § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka výšku náhrady nemajetkovej ujmy určí súd s prihliadnutím k závažnosti vzniknutej ujmy a k okolnostiam, za ktorých k porušeniu práva došlo. A i keď smrťou blízkej osoby môže dôjsť k neoprávnenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb, z obsahu právnej normy nevyplýva, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch má každá pozostalá osoba a stačí, ak preukáže iba svoj príbuzenský vzťah k zomrelému, a to bez akéhokoľvek dokazovania.

42. Úvaha súdu, na ktorej zakladá rozhodnutie o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, preto musí byť podopretá konkrétnymi dôvodmi a tiež musia byť dané mantinely, v ktorých sa môže pohybovať. Súd sa preto nemôže opierať iba o vlastnú voľnú úvahu bez toho, aby žalobcovia ponúkli

tvrdenia a dôkazy, z ktorých súd môže prijať záver odôvodňujúci priznanie náhrady nemajetkovej ujmy, pretože takéto rozhodnutie by nevyhnutne muselo čeliť námietke svojvôle. Súdna prax preto ustálila kritériá, ktoré sú východiskom pre posúdenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Východiskovým je posúdenie intenzity a kvality vzťahov medzi pozostalým a zomrelým, od ktorých je potom možné odvodiť (aj na základe ďalších kritérií) mieru narušenia, resp. zásahu práva na rodinný a súkromný život. Súd je povinný vychádzať z úplne zisteného skutkového stavu veci a opierať svoje rozhodnutie o úplne preskúmateľné hľadiská.

43. Hodno pripomenúť, že ujmu spôsobenou usmrtením osoby blízkej nie je ujma na živote a zdraví priameho poškodeného (primárna obeť), ale ujma na súkromnom a rodinnom živote osôb blízkych (tzv. sekundárnych obetí). Jedná sa o tzv. „čistú“ nemajetkovú ujmu. Účelom odškodnenia je odčinenie ujmy najmä najbližších osôb, akými sú manžel, rodičia, deti, kde sa predpokladá vyššia intenzita a kvalita vzťahu, na základe ktorého tieto osoby zvyčajne prežívajú smrť svojho najbližšieho veľmi bolestivo. Náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je možné poskytnúť aj iným pozostalým osobám, avšak intenzita ich vzťahu so zomrelým musí byť riadne preukázaná. Preukázanie vzťahu vyššej intenzity a kvality je pre stanovenie náhrady kľúčové, pretože strata milovanej osoby zasiahne pozostalého neporovnateľne citeľnejšie než strata príbuzného, s ktorým mala pozostalá osoba vzťah dobrý, neutrálny, či dokonca negatívny. Okrem intenzity a kvality vzťahu so zomrelým, sa zohľadňuje aj vek zomrelého, vek pozostalých, prípadná existenčná závislosť na zomrelom a poskytnutie inej satisfakcie. Rovnako sa zohľadňujú aj kritériá odvodené od osoby škodcu, ku ktorým patrí predovšetkým postoj škodcu ku škodovej udalosti, forma a miera zavinenia a v obmedzenom rozsahu i majetkové pomery škodcu. Práve postoj škodcu totižto môže ovplyvniť vnímanie ujmy pozostalým; ústretové chovanie, ospravedlnenie, či prejavená ľútosť, môžu zmierniť dopady nemajetkovej ujmy, naopak jeho ľahostajnosť, arogancia, či prejavená bezcitnosť ju môžu prehĺbiť. Priemerný človek obdarený svedomím bude spôsobením smrti inému bezpochyby sám otrasený, a ak sa to prejaví napríklad dokonca psychickými prejavmi, je možné ich zohľadniť.

44. Z pojmu „primeranosť“ možno vyvodiť, že súdu je daná možnosť postupovať individuálne, hodnotiť a posudzovať okolnosti konkrétneho zásahu, prípadne stanoviť ďalšie kritériá na posúdenie každého prípadu. Súd prvej inštancie uskutočnil dokazovanie, na základe ktorého posúdil závažnosť ujmy, jeho závery sú riadne a presvedčivo odôvodnené a spočívajú na logických a legitímnych faktoch. Neobstojí námietka žalovaného 3/, že súd prvej inštancie nezohľadnil rôznorodosť vzťahov, vek alebo jej zdravotný stav. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva, že súd prvej inštancie zohľadnil všetky okolnosti predmetnej veci (in concreto) a vzal do úvahy všetky zistené a relevantné okolnosti prípadu ako na strane žalobcov tak aj žalovaných. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku je zrejmé, akým spôsobom všetky jednotlivé kritériá posúdil a ako sa tieto kritériá podieľali na určení konečnej výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy. Bez právnej relevancie je námietka žalovaného 3/, že je zásadný rozdiel medzi nárokmi za zásah do osobnostných práv stratou blízkej osoby a nároku za zásah do osobnostných práv znížením dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosti v spoločnosti a v komparácii týchto dvoch typov náhrad nie je správny argument, že v konaniach o náhradu nemajetkovej ujmy za stratu blízkej osoby by sa mali priznávať vyššie náhrady, než v konaniach o náhradu nemajetkovej ujmy znížením dôstojnosti a vážnosti fyzickej osoby v spoločnosti, nakoľko súd prvej inštancie svoje rozhodnutie na takomto argumente nezaložil. V nadväznosti na poukaz žalovaného 3/ na nález Ústavného súdu SR sp. zn. 288/2017 z 5.12.2017, odvolací súd uvádza, že ide o skutkovo odlišnú vec, ktorú nemožno aplikovať na prejedávaný prípad; napriek tomu možno uviesť, že aj v tomto rozhodnutí ústavný súd pri určení sumy nemajetkovej ujmy pripomína potrebu prihliadať na závažnosť vznikutej ujmy, ako aj na okolnosti, za akých došlo k jej porušeniu a zdôrazňuje že, vždy je podstatná jedinečnosť prípadu a s tým spojená konkrétna intenzita zásahu a jeho následky. Ani z rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, na ktoré poukázal žalovaný 3/ v odvolaní (napr. *Iltalehti a Karhuvaara v. Fínsko*) a ústavný súd vo vyššie uvedenom náleze nevyplýva záver, ktorý z neho vyvodzuje žalovaný 3/; skutočnosť, že pri náhrade nemajetkovej ujmy má byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov neznamená, že táto čiastka v odôvodnených prípadoch, s ohľadom na špecifiká konkrétnej veci nemôže byť vyššia.

45. Zároveň hodno zdôrazniť, že ustanovenia Občianskeho zákonníka, ktoré súd aplikuje na rozhodovanie o náhrade nemajetkovej ujmy a odčinenie duševných útrap pri usmrtení blízkych osôb, neobsahujú žiadnu maximálnu výšku odškodnenia, ktorou je súd viazaný. Je tomu tak preto, že súdy sa musia vyvarovať nežiadúcej paušalizácie a ani pri vedomí nastavených objektivizačných

kritérií vytvorených súdnou praxou nemôžu rezignovať na individuálne posúdenie každého konkrétneho prípadu, s prihliadnutím práve na jeho jedinečné okolnosti. Voľná úvaha súdu predstavuje oslobodenie súdu od vopred daných algoritmov, tabuliek, či násobkov výpočtu priznanej výšky odškodnenia tak, aby nezávislý sudca v konkrétne súdnej kauze pri rozhodovaní starostlivo a s citom pre vec zhodnotil jej okolnosti prípadu, zhodnotil vykonané dôkazy podľa zásady voľného hodnotenia dôkazov (§ 191 ods. 1 C. s. p.) a neopisoval iba metodiky, či nedopíňal veličiny do vopred stanovených „šablón“. Preto pokiaľ hypotéza právnej normy bola súdom prvej inštancie vymedzená správne a súd prvej inštancie si stanovil kritériá pre určenie výšky náhrady (ako na strane žalobcov tak aj na strane žalovaných) a vplyv týchto kritérií na výšku náhrady nemajetkovej ujmy aj dôsledne vyhodnotil z hľadiska závažnosti intenzity zásahu do práva na ochranu osobnosti a okolností, za ktorých k porušeniu došlo, nemôže byť aplikácia právnej normy na zistený skutkový stav nesprávna, len preto že žalovaný 3/ by za primeranú považoval náhradu nemajetkovej ujmy v nižšej výške. Odvolací súd riadne odôvodnenú úvahu súdu prvej inštancie môže preskúmať len v prípade zjavnej neprímeranosti relevantných úvah súdu prvej inštancie, ktorá však z odôvodnenia napadnutého rozsudku nevyplýva, a ktorú napokon v podanom odvolaní nenamietal ani žalovaný 3/.

46. Žalovaný 3/ odvolaním napadol aj výrok, ktorým súd prvej inštancie uložil žalovanému 3/ zaplatiť náhradu škody. Vo vzťahu k dôvodom, pre ktoré súd prvej inštancie žalobe v tejto časti vyhovel, však žalovaný 3/ v podanom odvolaní neuviedol žiadne argumenty, na základe ktorých odvolací súd mohol rozsudok súdu prvej inštancie podrobiť odvolaciemu prieskumu. Odvolací súd preto v tomto rozsahu nemal vymedzený prieskum odvolacej činnosti, a preto závery súdu prvej inštancie týkajúce sa náhrady škody (žalovaným 3/ v podanom odvolaní ničím nespochybnené), treba považovať za vecne a právne správne.

47. Pochybenia sa nedopustil súd prvej inštancie ani pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania, keď odvolací súd v súlade s doktrínalnými stanoviskami ako aj ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít, zastáva ten právny názor, že v prípade tzv. nevyčísľiteľných sporov, pri ktorých výška plnenia závisí výlučne od úvahy súdu je nevyhnutné posudzovať základ uplatneného nároku a nie výšku sumy, ktorú strana žiadala priznať. Z ustanovenia § 13 Občianskeho zákonníka ani z osobitných právnych predpisov nevyplýva žiadny objektívny kľúč pre výpočet sumy nemajetkovej ujmy. S ohľadom na uvedené, ako vyplýva aj zo samotnej dôvodovej správy, je nutné § 255 ods. 1 C. s. p. vykladať extenzívne, t. j. zásada úspechu v spore je síce esenciálne kritérium priznania náhrady trov konania, avšak podľa tohto kritéria môže súd priznať náhradu trov konania v plnej výške aj v prípade, ak priznal nárok úspešnej strane, avšak nie v požadovanej výške; ide o prípady, kedy výška nároku závisí od úvahy súdu (predtým výslovne ustanovené v § 142 ods. 3 O. s. p.). V týchto prípadoch totižto nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku, resp. bol úspešný čo do základu nároku; nemožno ho totiž ad absurdum zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu. Správnosť tohto výkladu vyplýva aj z nálezu Ústavného súdu sp zn. III. ÚS 475/2018 zo 4.2.2021, ktorý bol zverejnený v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 13/2021, podľa ktorého: „Zmyslom novej právnej úpravy Civilného sporového poriadku nebola snaha zákonodarcu sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania koncepčne celkom odchýliť od pravidla pôvodne vyjadreného v § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku. Záver súdu absolútne vylučujúci osobitný režim posudzovania úspechu v konaní a nárokov na náhradu trov v prípadoch, keď výška plnenia závisela od znaleckého posudku alebo úvahy súdu, nemožno akceptovať a takáto interpretácia § 255 Civilného sporového poriadku súdom nie je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky.“

48. Z uvedeného rezultuje, že pokiaľ súd prvej inštancie pri rozhodovaní o trovách konania žalobcov 2/ až 5/ v konaní, ktorý sa týkal nároku na náhradu nemajetkovej ujmy vychádzal z toho, že pokiaľ rozhodnutie súdu o výške priznanej náhrady nemajetkovej ujmy záviselo od úvahy súdu, bolo potrebné žalobcov 2/ až 5/ považovať za úspešných v celom rozsahu, je jeho rozhodnutie o trovách konania správne. Pokiaľ ide o žalobcu 1/ je zrejmé, že žalobca 1/ sa domáhal dvoch samostatných nárokov, pričom v konaní o nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je treba (s ohľadom na vyššie uvedené) žalobcu 1/ považovať v celom rozsahu za úspešného; v prípade nároku na náhradu škody žalobca 1/ úspešný nebol. Naopak v rámci satisfakčného nároku bolo potrebné konštatovať, že žalovaný 3/ bol v spore neúspešný a v rámci nároku na náhradu škody bol žalovaný 3/ v spore úspešný; pomer úspechu a neúspechu strán v konaní o týchto nárokoch potom súd prvej inštancie dôvodne vyhodnotil ako rovnaký, a preto ak vo vzťahu medzi žalobcom 1/ a žalovaným 3/ žiadnej strane nepriznal náhradu trov konania, je jeho rozhodnutie správne.

49. A keďže žalovaný 3/ v podanom odvolaní neuviedol žiadne ďalšie relevantné skutočnosti, ktorými by preukázal nesprávnosť napadnutého rozhodnutia, odvolací súd ostatné tvrdenia uvádzané v odvolaní nepovažoval za podstatné, t. j. také, ktoré by svojou relevanciou aj v prípade preukázania boli spôsobilé privodiť zmenu napadnutého rozsudku; ďalšie odvolacie námietky žalovaného 3/ preto odvolací súd vyhodnotil v ich súhrne ako právne irelevantné a také, ktoré z povahy veci nie sú spôsobilé privodiť zmenu napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie.

50. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 C. s. p. v spojení s § 255 ods. 1 C. s. p. a § 262 ods. 1 C. s. p. tak, že žalobcom 1/ až 5/ priznal proti žalovanému 3/ plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania, nakoľko mali vo veci plný úspech.

51. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Bratislave pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C. s. p.) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 C. s. p.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C. s. p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C. s. p.).